

[Transcript] Forklart / Pensjonskampen som fikk én million franskmenn ut i gatene

Noe stinker i Frankrike.

Sinte demonstranter knuser biler og kaster brostein.

Politiet svarer med batonger og tårgas, og gaten er fylt opp med rotter og tonnevis av søppel. Forrige uke tvang president Macron gjennom en reform som gjør at det franske folk må jobbe lenger.

Det fikk millioner til å sette krossangen i vrangstrupen, og i takt med at stanken fra søppelet spred seg øker og som isnøyen.

Og alt dette har før til en stor kriset for president Macron.

Du hører på forklart. I dag er det tirsdag 21. mars. Mitt navn er Philip A. Johannesburg.

Det har vært masse demonstrasjoner over hele Frankrike de siste ukene og spesielt i Helga.

Det har vært spontane demonstrasjoner. Folk har samlet seg på store plasser.

Det har vært masse røyk. Søppelbærek har blitt tent på.

I Frankrike har man et litt annet system.

Det er alle sette, pose eller spennende bare rett ut på gata.

Men nå har det hopet seg opp, fordi til og med det som hent av søppelet, er i mot pensjonsreformen å streka.

Rakel Høgenstrand, du er Europa-korespondent her i aftenposten.

Hver det franskemennene demonstrerer mot?

Regjeringen i Frankrike vil at man øker pensjonsalderen gradvis fra 62 til 64 år fram og 2030.

I tillegg vil de at franske folk skal jobbe lengre for å få full pensjon.

Macron sier at man må jobbe lengre og at det må endringa til.

Hvis ikke, så bryter pensjonssystemet sammen.

Det er ikke en dag ferier, og en dag man sarrerter, og der er det rett katastrofikk.

For i likhet med Norge har Frankrike en pensjonsårning,

der man jevnt og trutt betaler pensjon til staten av lønnen sin.

Det er en usynlig sparing som gjør at folk flest kan nyte livet på sine eldre dager, uten å måtte jobbe.

Helt enkelt går skattepengene når du betaler noe til dagens pensjonista,

og så vil generasjonene etter deg betale for din pensjon.

Men på samme måte som i Norge, så står ordningen om for en stor utfordring.

Det er stadig flere eldre, og de eldre lever lenger.

På samme måte som i Norge, så får man en eldrebølge framover.

Man så det at på seks i tale var det fire yrkesaktive per-pensjonist i Frankrike.

Men nå har vi blitt mye mye ferre,

og i dag er det mindre enn to skattebetalere per-pensjonist i Frankrike.

Det vil si at man får inn mye mindre i skatt,

og dagens pensjonssystem er bare så bærekraftig.

Den franske regjeringen frikta er at man om få år vil gå med et stort underskud.

Så med den nye reformen, hvor franske mennesker må jobbe to år lenger, så vil det redde situasjonen?

Det vil i alle fall hjelpe på et utrolig stort økonomisk problem.

Det er litt ulike estimerer på det,

men i følge regjeringen kan de spare nesten 18 miljarder euro i året.

Hvis de ikke endrer på dagens system, så vil det kunne føre til at den franske staten må ta opp store lån.

[Transcript] Forklart / Pensjonskampen som fikk én million franskmenn ut i gatene

Pengene som heller bør gått til å ruste opp forsvar eller sikre nok energi i fremtiden. Det må gå til å betale ut pensjon til folk.

Men hva mås her i Norge da?

Her i Norge jobber vi som hovedregel frem til vi er 60-20 år, men i fremtiden vil nok kanskje pensjonsalderen her og måtte øke.

Frankrike er faktisk et av de lande i Europa som er lavest pensjonsalder i dag. Så 64 år er jo egentlig ikke så høyt.

Hvorfor blir franskemenne så sint da?

Så franskmenn er jo glad i å strekke og demonstrere og si ifra, hvis de føler seg urettferdige behandler av regjeringa.

Mange husker noe kanskje de gule vestene fra 2018.

En bevegelse som begynte med at man fikk stigende med sin pris og høye levekostner. Men det er ikke bare det.

For franskemenne spesielt drømmer nemlig om et langt og ding pensjonistliv.

I Frankrike blir pensjon sett på som noe litt heller.

Flere franskepresidenter har forsøkt å endre på systemet uten hel.

Allerede i 1995 demonstrerte folk i Frankrike mot å heve pensjonsalderen.

Og i 2010 ble det masse bråk.

For då ville den forepresidenten Nikola Sarkosi heve pensjonsalderen fra 60 til 62.

Det fikk han faktisk til.

Men protesta ble det likevel.

Han ble ikke gjenvalgt som president et par år senere.

For arbeid blir ikke nødvendig vi sett på som noe ikke lyst betont.

Først skal franskmenn yte, så skal de nyte.

Et 30-40 år i arbeidslivet så skyller staten det greit å slette en god pensjon.

Sånn at du kan spille bulleparken og spise krosan på Fortøs Café eller drikke et glas med champagne.

Det champagneglaset må franskmenn nå vente med.

Og 13 år senere prøver altså president Emanuel Macron å gjekke opp pensjonsalderen litt til, til Magnus store fortvilelse.

Det flere grunn er at franskmenn ikke ønsker denne reformen.

Fagforeningene i landet meinat pensjonsendringene ved ramme kvinne som jobber deltid.

De minst velstående, og folk med lav utdanning.

For deg med lav utdanning begynner å jobbe tidligare arbeidslivet, og de har ofte fysisk krevande jobber, som for eksempel fabrikkarbeidere.

Fagforeningene meinat pensjonsalderen heller burde vært justert at de forventer å leve alle der, og at de hvor hardt arbeide er fysisk.

Hva mener de burde gjøres i stedet da, for penger trenger frankriket?

Enkelt er å pekt på at man heller burde øke skattene til de rike.

Men det har Iske Macron vel å gjøre.

Og det er jo en del av for kritikk for at han er president for de rikeste og for eliten i frankriket.

Og den kritikken kommer jo gjennom at han tidlig fjerne får å mø skatten når han kom til makten, og gav skatt og lett til de rikeste.

Og det har ført til generelskepsis mot Macron.

[Transcript] Forklart / Pensjonskampen som fikk én million franskmenn ut i gatene

For forjuke, tvang Macron gjennom lovendringen.

Det han gjort, takk har vært en helt spesiell regel som gjør at han slipper å tala og få slaget til avstemming.

Og flere har kaldt det både udemokratisk og autoritært.

Han er inn i sin siste periode som president nå, for du kan bare sitte i to periode som president i frankriket.

Så han kan ikke stille til valg igjen i 20-27.

Pensionsreformen ikke skulle gå gjennom av en annen grunn, så vil det være et utrolig stort nedlag for Macron.

For å øke pensjonsalderen har vært en av hjertesakene veldig lenge, og to ganger så har han gått til valg på det.

Og noen mener at en sånn reform vil gi Macron et ettermæle som president som faktisk fikk til noe.

At han fikk endre pensjonsalderen og gjort om pensjonssystemet til å bli mer bærekraftig.

Så betyr det da at franske folk vil jobbe helt til de er 64 nå?

Hvordan sett hva som skjer?

I skjø nordvendigvis, for forrige uke så kom det to misstillingsforslag mot regjerega.

Da Macron droppet av stemming av lovforslaget, vokste kritikken i opposisjon.

Leppe ha litt av med dem, la premierministeren.

Og i det statsministeren skulle tale i parlamentet, reiste mange politikere seg opp, viftet med plakater og sang dem franske nasjonalsanger.

Både den lille centrumsguppen Lyå og ytre høyres Marine Le Pen, kommer såkalt det misstillingsforslag mot Macrons regjering.

Et slikt forslag kan felle regjeringen.

Selv om det ikke skjedde denne gangen, det er jo ikke noe som kan gjøre det.

Det er jo ikke noe som kan gjøre det.

Det er jo ikke noe som kan gjøre det.

Det er jo ikke noe som kan gjøre det.

Selv om det ikke skjedde denne gangen, så er Macron mye å strimme.

Så nå er han blitt en veldig upopplemer på resident, og oppslutningen om han har faldt masse de siste dagene.

I helge var det til og med noe som brant en dukke av Macron.

Det kan bli veldig vanskelig for han å få gjennomslag for andre viktige saker framover.

Så han er nødt til å finne en god måte å samarbeide med de andre partierne på rett og slett.

Han har nok sent landet ut i en mer usikker tid, med mer uro,

og potensielt i en ytre høyre retning.

Han ønsker å neppe og bli husket som den siste presidenten som satt for ytre høyre fikk nøkkelandet til presidentpalase.

Men nå tror jeg fagforeningene med flere streika og protester.

Så masse som 10.000 ton søppel har samlet seg opp i Paris de siste dagene.

Og nye streika og protester vil føre til mer brokk, mer søppel, mer rotte og rot.

Du har hørt en podcast fra Aftenposten.

Det var Europa-korespondent Rakel Høgenstran som tok deg gjennom den franske persontreformen, som det er mye brokk om.

Du har hørt lyd fra Nyhøtsbyrået AP, ABC News, BBC og France24.

[Transcript] Forklart / Pensjonskampen som fikk én million franskmenn ut i gatene

Denne episoden er laget av produsent Synesøhol og meg, Philip A. Johannesborg.

Resten av forklart er igjen i følelhan Olaw Eggesvik, Trond Odin Johansen, David Vekoni og Anders Sveberg.

Og om du likte dette, husk å sjekke ut podcasten Folk som nå er inn i en helt ny sesong.

Den kan du lytte til i podd med appen eller på APNO.

Synes du det er kjedelig å skråle nyheter i tekst?

Skulle du heller ha hørt mer nyheter enn dagens kvarter med forklart?

Nå kan du det. På aftenposten.no og i appen kan du høre en klon av versjonen av min stemme Lese Aftenpostens artikler.

Ikke sant?

Sant du kan det?

Jo, det stemmer.

Mens du går tur, vasker huset eller kommer deg til jobb, leser jeg de nyheterna du vil høre.

Avspillingsknappen finner du inne i artiklene på Aftenposten.